

VIROVÁ ŽLOUTENKA TYPU A (VHA) - informace

Virový zánět jater (žloutenka) typu A (VHA) je onemocnění vyskytující se po celém světě. Je vyvolán virem hepatitidy A.

Inkubační doba, tj. doba od vniknutí viru do organismu k prvním příznakům onemocnění, je 15 - 50 dní.

Již koncem inkubační doby bývají přítomny necharakteristické **příznaky**. Nejčastěji se jedná o projevy chřipkové (tj. zvýšená teplota, bolesti hlavy, bolesti svalů, únava, rýma, kašel, zánět spojivek), žaludeční a střevní (nechutenství, nevolnost, zvracení, průjem, jindy naopak zácpa, říhání, nadýmání, tlak v pravém podžebří). Vzácněji dochází k projevům kloubním (bolestem, otokům), kožním (svědění, někdy i vyrážce), nervovým (bolestem hlavy, zánětlivým postižením jednoho i více nervů). Po této fázi ohlašující příchod nemoci nastupuje vlastní fáze onemocnění, kdy dochází ke zhoršení potíží a často se objevuje „žloutenka“. Současně s ní má pacient tmavší moč, světlou stolicí a svědění kůže. Někdy výše uvedené necharakteristické příznaky chřipkové, žaludeční a střevní nemusí být přítomny vůbec a nemocného přivádí k lékaři žluté zbarvení kůže a bělma oka. Jindy se naopak „žloutenka“ nevyvine, mluvíme o formě anikterické, která je obzvláště závažná pro šíření onemocnění do okolí.

Zdrojem onemocnění je infikovaný (nakažený) člověk, u něhož je virus přítomen ve stolici již ve druhé polovině inkubační doby a 1 - 3 týdny po začátku klinického onemocnění. V krvi infikovaného je virus přítomen krátce, jen několik dní před začátkem a vzácně několik dní po začátku klinického onemocnění.

Z toho vyplývají i **nejčastější cesty přenosu** virové hepatitidy typu A. Přenos **stolicí infikovaného člověka** hraje nejzávažnější roli, ať už se jedná o přenos přímý od osoby k osobě, např. **špinavýma rukama**, ale i nepřímý, **znečištěnou (kontaminovanou) vodou nebo potravinami a znečištěnými předměty**. V případě vody se nejedná pouze o její pití, ale nebezpečné jsou např. i saláty, ovoce nebo jiné tepelně nezpracované potraviny, které byly znečištěnou vodou před jídlem omyty nebo kostky ledu, připravené ze závadné vody. Přenos **krví** je vzácný (zaznamenán byl např. u uživatelů drog).

V **prevenci** chorob způsobených požitím znečištěné vody a potravy je doporučováno v zemích s nižším hygienickým standardem vyvarovat se konzumace syrových salátů a zeleniny, ovoce, které si sami neoloupete, zmrzliny, mořských plodů v syrovém nebo polosyrovém stavu (nebezpečné jsou obzvláště ústřice), všeobecně pokrmům nedostatečně tepelně upraveným, nedoporučuje se používat vodu z veřejného vodovodu, a to ani k čištění zubů. Je dobré se řídit základním pravidlem Světové zdravotnické organizace pro přípravu potravy v exotických zemích: "převarit, upéct, oloupat, nebo nechat být".

Důležité je dodržování osobní hygieny - samozřejmostí je časté **mytí rukou** po použití toalety a před jídlem.

Je možná aktivní imunizace, **očkování**, které není hrazeno zdravotní pojišťovnou, ale některé zdravotní pojišťovny poskytují na toto očkování příspěvek.

Opatření proti vzniku a šíření tohoto onemocnění se provádějí v **ohnisku nákazy**, tj. v prostředí, ve kterém se nemocný pohyboval posledních 14 dní inkubační doby před prvními příznaky (rodina, předškolní a školní zařízení, ubytovny a internáty, apod.).

Osoby v ohnisku nákazy se stávají osobami podezřelými z nákazy a jsou povinny podrobit se opatřením stanoveným § 64 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Je jim stanoven **zvýšený zdravotnický dozor**. Lékařský dohled v rámci zvýšeného zdravotnického dozoru provádí registrující praktický nebo praktický dětský lékař. Ze zvýšeného zdravotnického dozoru jsou vyloučeny osoby, u kterých se prokáže prvním vyšetřením imunita proti VHA buď po předchozím prožití této nákazy, nebo po očkování. U ostatních trvá **zvýšený zdravotnický dozor 50 dnů od posledního kontaktu** s nemocným. Lékařský dohled spočívá v lékařských prohlídkách v předepsaných intervalech, spojených s **vyšetřováním krve a zjišťováním klinických příznaků onemocnění**. **Osoby ve zvýšeném zdravotnickém dozoru nesmí vykonávat epidemiologicky závažné činnosti** (např. práci, při které přicházejí do kontaktu s potravinami), **nesmí se účastnit hromadných akcí, při kterých se vyžaduje bezinfekčnost účastníků** (dětské letní tábory, školy v přírodě, ozdravovny a lázně, brigády), **jsou vyloučeny z dárcovství krve a jiného biologického materiálu, nesmí navštěvovat veřejné bazény a sauny a musí provádět desinfekci na WC a prostorách jimi užívaných**. **Léčba** virového zánětu jater typu A je ze zákona povinná za hospitalizace na infekčním oddělení. Součástí léčby jsou dietní a režimová opatření, nezbytný je zákaz alkoholu. **Prožití** onemocnění zanechává **dlouhodobou imunitu**, která však nechrání proti jiným typům virového zánětu jater.

MUDr. Jana Prattingerová
ředitelka odboru protiepidemického

aktualizace: 01.08.2019